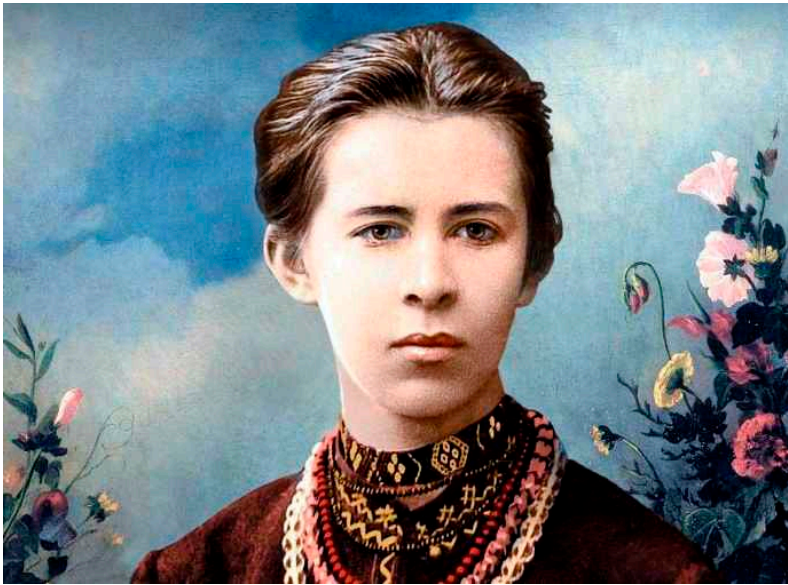

Тернопільська обласна бібліотека для дітей

*...Прекрасна у своїй
високій простоті...*

*до 150-річчя від дня народження
Лесі Українки*

УДК 821.161.2

П71

...Прекрасна у своїй високій простоті... : до 150-річчя від дня народження Лесі Українки та до 110-річчя написання драми-феєрії «Лісова пісня» поетеси: методичні рекомендації / Терноп. обл. б-ка для дітей, наук.-метод. від.; уклад. Т. В. Хованець.– Тернопіль, 2021.– 44 с.

Методичні поради присвячені 150-річчю від дня народження Лесі Українки та до 110-річчя написання драми-феєрії «Лісова пісня» поетеси. Подається вступна стаття про життєвий та творчий шлях письменниці, думки відомих людей про творчість поетеси, наведено невідомі факти про відому волинянку, розкриваються різні аспекти оригінальності «Лісової пісні» як шедевру української драматургії, цікаві факти пов'язані із драмою, а також подаються розробки масових заходів (літературної вікторини та сценарій літературного вечора).

Адресовані працівникам бібліотек для дітей, педагогам, широкому загалу читачів.

Відповідальна за випуск: Н. С. Новіцька

Матеріал підготувала: Т. В. Хованець

©Тернопільська обласна бібліотека для дітей, 2021

Методичні рекомендації

...Прекрасна у своїй високій простоті...

до 150-річчя від дня народження Лесі Українки
та до 110-річчя написання драми-феєрії
«Лісова пісня» поетеси

Тернопіль, 2021

ДОЧКА ПРОМЕТЕЯ

*До тебе, Україно, наша бездольная мати,
Струна моя перша озветься.
І буде струна урочисто і тихо лунати,
І пісня від серця полетиться.*

Леся Українка

Лариса Петрівна Косач (Квітка). Леся Українка. Окраса і гордість української нації, одна з фундаторів новітньої української літератури. Вона давно посіла чільне місце в світовій літературі, стала народною в найширшому розумінні цього слова.

Лариса Петрівна Косач народилася в невеличкому поліському містечку Звягелі (тепер – Новоград-Волинський) 25 лютого 1871 року. Предки її, як по лінії матері – Драгоманови, так і по лінії батька – Косачі, були носіями духовного аристократизму. Вплив на світогляд майбутньої письменниці мав її рідний дядько – видатний український мислитель Михайло Драгоманов. Саме від нього Леся запозичила свій псевдонім «Українка» (свої праці за кордоном Драгоманов підписував «Українець»).

Першу школу національного самоусвідомлення Леся Українка пройшла саме в сім'ї, під впливом матері, відомої письменниці Олени Пчілки. Отримавши лише домашню освіту (в чотири роки «вже зовсім справно читала»), постійно займалась самоосвітою. Окрім рідної української, вона вільно володіла французькою, німецькою, англійською, російською, польською мовами. Добре знала грецьку, латинську, болгарську, італійську, іспанську, грузинську та інші мови.

Кохалася в музиці, особливо органній, була першорядною піаністкою, створила справжню музичну ораторію «Лісова пісня». «Мені часом здається, – писала Леся в листі до М. Драгоманова, – що з мене вийшов би далеко кращий музикант, ніж поет, та тільки біда, що «натура утяла мені кепський жарт». Відтоді, як все перекреслила безжальна хвороба, її життєвий шлях проліг через Голгофу нестерпних фізичних страждань. Ще в дитинстві почалася, як вона сумно жартувала, «тридцятилітня війна» з туберкульозом,

який спочатку вразив кістки, а потім перекинувся на нирки та легені. Тридцять років безупинного болю, безнастанної боротьби з «кепським жартом натури»!

Аналізуючи життєвий і творчий шлях Лесі Українки, подивуєшся не тільки феноменом людської стійкості, а й високістю та незглибимістю її творчості, розмаїттям і багатогранністю зацікавлень – поезія, проза, літературна критика, публіцистика, історія, етнографія, фольклор, музикознавство й драматургія.

Першим поетичним акордом поетеси стала збірка «На крилах пісень» (1893), вірші та поеми якої («Contra spem spero», «Сім струн», «Досвітні огні», «Місячна легенда», «Русалка», «Самсон» та інші) й сьогодні чарують неоромантичну уяву й музичне чуття наших сучасників. Голос другої збірки «Думи і мрії» (1899) пройнятий уже героїко-вольовим пафосом, зміст і форма якого відповідали духові й суспільним вимогам того часу.

Кінець XIX – початок XX століття – саме на цей складний час припадає розквіт таланту Лесі Українки як драматурга-новатора, твори котрої ні тогочасний театр, ні глядач ще не готові були сприймати. Її драматургія відкрила нову сторінку в історії української літератури, стала справжнім явищем у письменництві Східної Європи. Це – «Блакитна троянда» (1896), «Вавілонський полон» (1903), «На руїнах» (1904), «Кассандра» (1907), «Камінний господар» (1912), «Адвокат Мартіан» (1913), в яких вона започатковує нові жанрові форми, зокрема, драматичну поему з незвичними художніми образами-символами й несподіваним сюжетним закінченням.

Апогеєм творчості Лесі Українки бачиться «Лісова пісня» (1911). Нею поетеса виспівала свою любов до милої та рідної з дитинства Волині, багатой на ліси й озера, на казки й пісні. Це – художньо-філософська п'єса, в якій поєднались реальність (Лукаш) і казковість (Мавка). Зливши воедино два живлючі струмені, Леся Українка витворила своєрідний жанр драми-феєрії, який доти не мав аналогу в українській літературі.

Багато часу й сил письменниця присвятила збиранню фольклору. Любов до народних дум, пісень, кобзарства переросла в наукову працю. Разом зі своїм чоловіком, етнографом Климентом

Квіткою, записала десятки пісень на Волині, в Карпатах, на Полтавщині. Вона організувала й субсидіювала перші фонографічні записи кобзарських дум і народних пісень, які зробив на Полтавщині західноукраїнський музичний етнограф і композитор Філарет Колесса.

Неволя рідного краю гостро боліла Лесі Українці. Тому проблема національного визволення – одна з провідних у художній спадщині письменниці. Своєю творчістю й громадською діяльністю поетеса поклала початок новій течії в українській суспільній думці переходу від українофільства до українства. Можна без перебільшення сказати, що Леся Українка стояла на чолі нового покоління національної інтелігенції, української як за культурою, так і за ідеологією. Ті, хто разом з нею почали зватися українцями, намагалися поставити на законні підвалини існування народу, і не лише як етнографічного утворення, а й нації – рівної між рівних.

Якщо кожна епоха породжує своїх співців, то Леся Українка, навпаки – витворила свою епоху в українській літературі. Вона зуміла максимально згармонізувати свій талант, реалізуватися на високості світового духу й водночас очолити цілу когорту жінок-письменниць в Україні, до якої увійшли її сучасниці – Ольга Кобилянська, Любов Яновська, Дніпрова Чайка. Сьогодні започаткована нею українська жіноча літературна традиція віднайшла своє гідне продовження у творчості Ліни Костенко, а за нею й нового літературного грона – Ірини Жиленко, Оксани Пахльовської, Оксани Забужко та інших.

Творчий набуток Лесі Українки в усьому невичерпний і неосяжний. За сміливість думки й глибину поглядів, за громадянську мужність і суворе подвижництво Лесею Українкою в різний час називали по-різному. То вона була Жанна д'Арк української поезії та дочка Прометея, то ніжна, блакитноока Леся і поетеса поступових ідей. Але вже пора озвучити її істинне ймення – геніальна дочка України! Своєю винятковістю і своєю звичайністю, своїм великим ім'ям «Леся Українка» вона нам, українцям, і досі торує дорогу до самих себе: до мови, до родини, до рідної землі, до України.

КОРОТКИЙ ЛІТОПИС ЖИТТЯ І ТВОРЧОСТІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

- 25 лютого У м. Новограді-Волинському (Звягелі) в родині небагатих дворян – українських інтелігентів народилася Лариса Петрівна Косач (майбутня поетеса Леся Українка).
- 1871
- 1876 Перше знайомство Лесі з народною творчістю у Новограді-Волинському.
- 1879 Родина Косачів переїжджає до м. Луцька.
- 1880 Леся написала свій перший вірш «Надія».
- 1881 Початок захворювання на туберкульоз; вивчає класичні мови (грецьку і латинську).
- 1884 Влітку Леся з матір'ю, братом та сестрою відвідує урочище Нечимне (нині «Лісова пісня»), неподалік від с. Колодяжного.
- 1888 Поїздка до Варшави на консультацію до лікарів. Написано вірші «Чого то часами», цикл «Подорож до моря», «Пісня», поему «Самсон», перекладає «Одіссею» Гомера, «Бідні люди» В. Гюго.
- 1889 Леся Українка бере активну участь у роботі літературного гуртка «Плеяда». Виник наприкінці 80-х рр. XIX ст. у Києві, існував до серед. 90-х рр.
- 1890–1891 Перебуває в Києві, Криму, Луцьку, с. Колодяжному, пише поезії «До мого фортепіано», «Веснянка», «Contra spem spero!», цикли «Сім струн», «Кримські спогади», «Зоряне небо», «Сльози-перли» та ін., їде на консультацію до Відня.
- 1892 Написано вірші «Сосна», «Сон літньої ночі», поему «Місячна легенда». Працює над поемою «Роберт Брюс, король шотландський».

- 1893 Леся Українка живе в Гадячі, Одесі, Колодяжному, Києві. За нею встановлено негласний нагляд поліції. Вийшла друком збірка поезії «На крилах пісень», завершено поеми «Роберт Брюс, король шотландський», «Давня казка».
- 1894 Навчання в малювальній школі М. І. Мурашка в Києві. У травні поетеса вирушає за рубіж до дядька М. Драгоманова.
- 1895 Помер М. Драгоманов, Леся повертається з Софії (Болгарія), пише цикл поезій «Невільничі пісні».
- 1896 Мешкає в Києві, с. Колодяжному. Пише твори «Товаришці на спомин», «Грішниця», «Слово, чому ти не твердая криця», драматичний твір «Блакитна троянда».
- 1897-1898 Поетеса живе в Києві, Ялті, Гадячі, Одесі. Познайомилася із С. К. Мержинським, який став її близьким другом. Пише вірші «У пустині», «Зоря поезії», «Забута тінь»...
- 1899 Живе в Берліні, Гадячі, Зеленому Гаї, Києві. У Львові виходить друга збірка поезій «Думи і мрії».
- 1900 Відвідує у Петербурзі сестру Ольгу, у Дерпті – брата Михайла, у Ризі – тітку Олену Антонівну, у Мінську – С. Мержинського. Створює ряд поезій: «Забуті слова», «Епілог», «Жертва».
- 1901 У січні приїздить до Мінська доглядати тяжко хворого С. Мержинського, який помер 3 березня. Цього року було написано драматичну поему «Одержима».
- 1902 Поетеса лікується в Сан-Ремо (Італія), живе в Одесі, Києві. У Чернівцях вийшла її збірка поезій «Відгуки».
- 1903 Бере участь у відкритті пам'ятника І. П. Котляревському в Полтаві. У цьому році помер від інфекційного захворювання брат Лесі Михайло. Завершено драматичну поему «Вавілонський полон», вірш «Дим».

- 1904 Створює поезії «Дочка Ієфая», «Напис в руїні» та ін. У Києві вийшло друком друге видання збірки «На крилах пісень», яке зазнало цензурних змін.
- 1905 Закінчила в чорновому варіанті поему «Осіння казка», створила цикли «Пісні з кладовища», «Пісні про волю», вірші «Мріє, не зрадь!», «Упоєні на бенкетах кривавих...», діалог «Три хвилини».
- 1906 Живе в Києві, Зеленому Гаї, пише сатиричні вірші «Казка про Оха-чародія», «Веселий пан», «Практичний пан», «Пан народовець», вірші «Пророк», «Жіночий портрет» та ін.
- 1907 Поетеса живе в с. Колодяжному, Києві, Криму. Одружується з Климентієм Квіткою. Завершує драматичну поему «Кассандра». Жандармами вчинено обшук на квартирі Косачів, конфісковано 121 книжку. Леся Українку разом із сестрою Ольгою заарештовано.
- 1908 Леся Українка перебувала в Ялті, Києві, Одесі, Євпаторії, Батумі, Тбілісі. Їде до Берліна на консультацію з професором щодо операції на нирках.
- 1909 Перебуває в Тбілісі, Телаві, лікується в Гелуані (Хельвані) в Єгипті. Драму «Блакитна троянда» поставлено на київській сцені.
- 1910 Поетеса живе в Єгипті, Києві, на Кавказі (Телаві, Кутаїсі), створює драматичну поему «Бояриня».
- 1911 Перебуває в Єгипті (Гелуан). Написала драму-феєрію «Лісова пісня», закінчено поему «Адвокат Мартіан».
- 1912 Живе в Хокі, Кутаїсі, Єгипті. Написала драму «Камінний господар», поему «Ізольда Білорука».
- 1913 Завершила «Казку про велета», поему – «Оргія».
- 1 серпня Леся Українка померла в грузинському містечку Сурамі.
- 1913 Поетеса похована на Байковому кладовищі у Києві.

ВІДОМІ ЛЮДИ ПРО ТВОРЧІСТЬ ПОЕТЕСИ

Вам, українцям, є чим пишатись у своїй культурі. Яких могутніх людей дала ваша література, яку славну традицію! Шевченко, Франко, Леся Українка – це ж не тільки поети величезного таланту і невичерпної творчої енергії, – вони люди з великим людським серцем і розумом, з героїчною силою духу. У них є чого повчитися не тільки українцям!

Максим Горький

Від часу Шевченкового «Поховайте та вставайте, кайдани порвіте» Україна не чула такого сильного, гарячого та поетичного слова, як із уст сеї слабосилої, хворої дівчини.

Іван Франко

Мужньою була наша Леся протягом усієї своєї діяльності. Цієї мужності вчилася у Тараса Шевченка... щедрою була Леся в своїй ліриці на громадянські мотиви, – цього вона вчилася у Некрасова. А ще ж була вона і ніжною в своїх поезіях, казках, поемах. Цього вона вчилася у рідного українського народу – з його казок, пісень та колисанок.

Павло Тичина. *Три слова про Лесю Українку. 1961*

Життя Лесі Українки – це подвиг митця, один із тих подвигів, що підносять людину в очах сучасників, роблять її нетьмарною зіркою в очах потомків.

Олесь Гончар. *Співець досвітніх вогнів революції. 1963*

Будити народ до великих героїчних подвигів, світити йому серед темряви, вселяти віру в перемогу – ось у чому вбачала Леся Українка завдання поета і літератури.

Олександр Корнійчук. *Світлий Талант. 1946*

Форма поезії Лесі Українки вражає, як і форма поезій учителя й друга її, Івана Франка, надзвичайною різноманітністю строфіки, метрики, ритміки. Тут маємо і канонічні сонети, октави, секстини, гекзаметри, і цілком оригінальні строфічні побудови, і п'ятистопні білі ямби, до яких вона все охочіше зверталася, бо давали вони великий простір для думки і можливості використовувати і ораторські, і розмовні інтонації, і розмаїті форми «Свободного вірша» (*верлібру*) ...

Максим Рильський. *Лірика Лесі Українки. 1953–1956*

НЕВІДОМЕ ПРО ВИДАТНУ ВОЛИНЯНКУ, ВІДОМУ УКРАЇНСЬКУ ПОЕТЕСУ, ДРАМАТУРГА, ЛІТЕРАТУРНОГО КРИТИКА ТА ФОЛЬКЛОРИСТА – ЛЕСЮ УКРАЇНКУ

1. Під час Другої світової війни садибу Косачів у Колодяжному зруйнували. «Білий» і «сірий» будиночки Колодяженського літературно-меморіального музею Лесі Українки будували з нуля. Фактично у них ніколи не бувала письменниця. Останній власник будинку, де колись жила родина Косачів, брат Лесі Микола продав його дідові Бориса Клімчука, экс-губернатора Волині.

2. Як свідчить професор Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв Наталія Свириденко, на території України є три найбільші раритетні роялі: рояль Терещенків у Національному музеї історії України, рояль Рубінштейна в Одеському будинку вчених та рояль Лесі Українки у Колодяжному.

3. Першою меморіальною річчю, що потрапила до музею у Колодяжному, стала жіноча сорочка з домотканого полотна, передана 1949 року Варварою Дмитрук, подругою Лесі Українки. Востаннє меморіальний фонд музею поповнився 2007 року, коли на території садиби Косачів знайшли посуд, яким могла користуватись родина.

4. На сьогодні усі живі нащадки Лесі Українки живуть за межами України. Це Роберто Гааб (внучатий племінник, онук Лесиної сестри Оксани Косач-Шимановської), що живе у Швейцарії, та Ольга Лютон-Петрова зі США (внучата племінниця, онука Лесиної сестри Ізидори Косач-Борисової).

5. Єдиний родич Лесі Українки, що похований на рідній волинській землі Косачів, – молодший брат Лесі Українки Микола. Помер 1937 року. Його могила знаходиться на сільському цвинтарі в Колодяжному.

6. У родині Лесю Українку називали по-різному: Лариса, Леся, Зєя, Мишолосія. Ім'я Зєя, або Зеїчок, походить від назви сорту кукурудзи «зєя японіка» (тонка, як стеблина), так її називала мама. Ім'я Мишолосія ділилось навпіл – так називали Лесю і її брата Михайла, з яким письменниця була дуже близька.

7. Окрім офіційних установ, на честь Лесі Українки названий астероїд «2616 Леся» (2616 Lesya), відкритий 28 серпня 1970 року. Він знаходиться у головному поясі астероїдів, що розташований між орбітами Марса та Юпітера і складається приблизно з 580 000 астероїдів.

8. Садиба Косачів розташовувалась на окраїні села, де були найкращі землі. У розпорядженні родини було 500 гектарів землі, включно з лісами, ріллею та чотирма гектарами саду. Аби тримати в порядку садибу, родина Лесі Українки мала найманих робітників. На території колишніх володінь розташовується Лесин кадуб – джерело й криниця. Колись на місці джерела росла прадавня верба, змальована в «Лісовій пісні». Кажуть, що на території колишньої садиби Косачів захований косачівський скарб.

9. У Луцьку біля В'їзної вежі замку Любарта є дерево, яке іменують Лесиним ясенем. Воно одне з найстаріших дерев міста. Вважається, що саме під ним мала Леся написала свого першого вірша. Нині ж у місті вирішується проблема з деревом, адже воно аварійне й може впасти, зашкодивши переходим.

10. 1996 року Національний банк України ввів у обіг срібну ювілейну монету номіналом 1 000 000 карбованців, присвячену 125-річчю від дня народження Лесі Українки.

11. У 2021 році Національний банк України ввів у обіг ювілейну монету номіналом 20 гривень, присвячену 150-річчю від дня народження видатної української поетеси і громадської діячки.

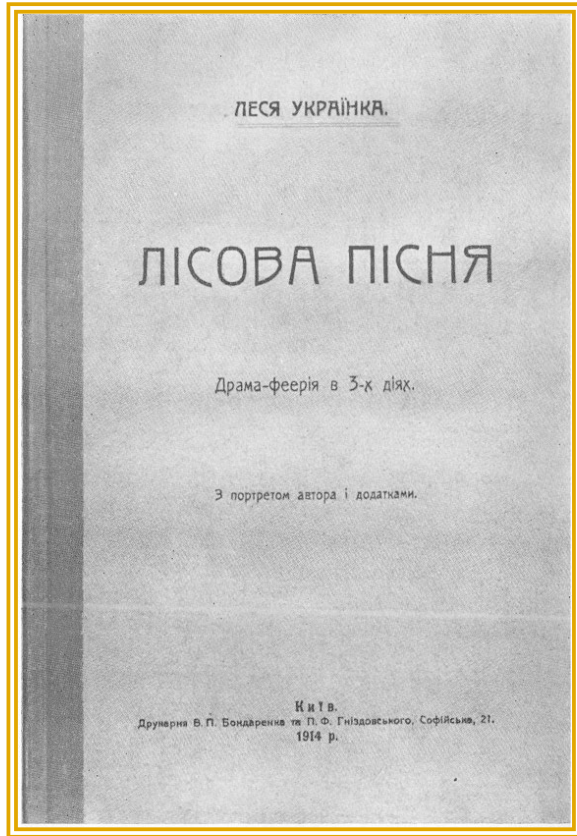
ПРЕМІЯ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Премію Кабінету Міністрів України імені Лесі Українки за літературно-мистецькі твори для дітей та юнацтва присуджують за твори, які сприяють вихованню молодого покоління в душі національної гідності, духовної єдності українського суспільства та здобули широке громадське визнання. Нагороду, засновану 1971 року на честь святкування 100-річчя від дня народження Лесі Українки, вручають щороку 25 лютого в день народження письменниці.

Від 1972 до 2003 року відзнака мала назву «Літературна премія імені Лесі Українки», 2004-го премія отримала статус урядової та змінила назву.

Серед лауреатів Літературної премії імені Лесі Українки:

- Наталя Забіла (1903–1985) – за драматичну казку «Троянові діти», п'єсу-фантазію «Перший крок» та поетичні твори;
- Григорій Тютюнник (1931–1980) – за книги «Климко» та «Вогник далеко в степу»;
- Всеволод Нестайко (1930–2014) – за повість-казку «Незвичайні пригоди в лісовій школі»;
- Микола Сингаївський (1936–2013) – за поетичні збірки «Калиновий вітер», «Ластівоча весна», «Маківка і Перчина»;
- Дмитро Білоус (1920–2004) – за збірку віршів «Чари барвінкові» та інші;
- Ярослав Стельмах (1949–2001) – за збірку повістей та оповідань «Голодний, злий і дуже небезпечний»;
- Володимир Рутківський (1937) – за повість-легенду «Сторожова застава»;
- Галина Малик (1951) – за повість «Злочинці з паралельного світу»;
- Юрій Ярмиш (1935–2013) – за книжки «Дванадцятиголовий дракончик», «Казка стукає у двері», «Сповідь чаклуна»;
- Зірка Мензатюк (1954) – за книги «Київські казки», «Казочки-куцохвостики», «Таємниця козацької шаблі» та ін.

***Обкладинка першого окремого видання книги
Лесі Українки (1914)***

«ЛІСОВА ПІСНЯ» – ДІАМАНТОВИЙ ВІНЕЦЬ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Історія написання

Найвищим мистецьким здобутком Лесі Українки є «Лісова пісня». Цей шедевр вона написала всього лише 10–12 днів у м. Кутаїсі, що на Кавказі. Леся тяжко сумувала за Батьківщиною, крім того, знову загострилася її хвороба. Ідея створити «Лісову пісню» була нав'язана спогадами дитинства. За жанром «Лісова пісня» – драма-феєрія (таке визначення твору дала сама Леся Українка). «Лісова пісня» – нова жанрова форма, створена поетесою, проблемна філософська драматична поема, де опоетизовано красу людських взаємин: потяг до щастя, силу великого кохання.

До написання «Лісової пісні» Леся Українка йшла все життя. «Історію Мавки може тільки жінка написати», – полемічно наголошувала Леся в листі до матері. І зізнавалась, що «я таки сама «неравнодушна» до сеї речі. Мені здається, що я просто згадала наші ліси та затужила за ними...».

Неповторний національний колорит. Глибина філософської думки. Довершеність драматургії. Усе це не просто притаманне «Лісовій пісні», а й виводить її на світові рубежі в літературі, до вершин театру ХХ століття.

Не з античних сюжетів, а на місцевому матеріалі зародилася геніальна драма-феєрія Лесі Українки «Лісова пісня». Це поетичний твір про красу чистого кохання, високу мрію та одвічний потяг людини до прекрасного. А прекрасне в природі, як і в людській душі, ніколи не вмирає. Саме тому і 105 років по тому «Лісову пісню» називають «діамантовим вінцем» творчості Лесі Українки. А сама драма-феєрія і до сьогодні є одним із шедеврів світової літератури.

Ідейно-тематичний зміст

В одному з листів Леся писала, що ця драма була створена на честь «волинським лісам». Ця місцевість дивовижно мальовнича, казкова й нині. Разом із героями-людьми – Лукашем, його матір'ю, дядьком Левом і Килиною – у драмі діють також казкові істоти, якими народна фантазія заселила ліси й води, поля й гори. Про міфічних істот ми дізнаємося вже з «Прологу», у якому з'являються жителі лісового озера: Водяник, Русалка, «Той, що греблі рве», Потерчата, а пізніше – Перелесник, Лісовик, Куць, «Той, що в скалі сидить» та ін. Усіх цих істот читач сприймає як представників природи, які протиставляються людині. Саме зіставлення світу людини і світу природи в їх гармонійних і дисгармонійних взаєминах – тема «Лісової пісні». Конфлікт, розвиток дії підпорядковані провідній ідеї – утвердженню думки, що світ урятує краса. Краса, яка виявляється у високій, світлій духовності людини, у її гармонії з природою, у жертвній любові й здатності прощати. Така краса очищає й відроджує людину і світ.

Драма-феєрія «Лісова пісня» – глибоко філософський твір про взаємодію добра і зла, про боротьбу людини за вільне, красиве, духовно багате життя. Це гімн єднанню людини й природи.

Композиція

Найхарактернішою композиційною особливістю «Лісової пісні» є органічне переплетення світу природи і світу людини. Драма складається з прологу й трьох дій, кожна з яких співвідноситься з різними порами року: із зародженням (весна), розвитком (літо) і згасанням (осінь) високого почуття кохання. Сюжет розвивається стрімко. Дитина лісу Мавка, розбуджена голосом сопілки сільського парубка Лукаша, прокидається од зимового сну (зав'язка). Вони закохуються. Проте кохання Лукаша згодом в'яне, як і все в природі пізнього літа. Він не в змозі зробити вибір між вимріяним світом і буденщиною. Тоді й з'являється молодиця Килина – втілення бездуховності й моральної обмеженості. Вона в усьому протистоїть Мавці – уособленню любові й краси (розвиток дії). Коли Лукаш зраджує кохану і сватає Килину, охоплена відчаєм Мавка втрачає бажання жити й добровільно погоджується покинути цей світ,

зникнути «у підземеллі темного Марища» – «Того, що в скалі сидить» (передкульмінація). У третій дії драми Лукаш стає вовкулакою, але Мавка жаліє коханого, прощає його і повертає йому людську подобу. Одначе надто багато смутку довелося пережити Мавці – вона перетворюється на Вербу. Мати й Килина, які понад усе прагнуть багатства, постійно сваряться й бідніють. Розлючена Килина хоче зрубати Вербу-Мавку, але Перелесник (дух вогню) запалює Вербу, а з нею згоряє все господарство (кульмінація). Мати й Килина повертаються в село, а Лукаш залишається в зимовому лісі, де був щасливим з коханою, і поступово замерзає (розв'язка). Леся Українка зазначала, що в «Лісовій пісні» і ремарки мають самостійне художнє, а не тільки «служебне» значення. Ремарки у творі об'ємні й поетичні, вони викликають в уяві читача відповідні пейзажі, на тлі яких розгортаються події, сприяють детальнішому розкриттю світу дійових осіб. Глибокого психологізму образів авторка досягає за допомогою монологів. Скажімо, останній монолог Мавки хоч і сумний, проте оптимістичний, він сповіщає про невмирущість духовного й вічність краси: попіл із водою зростить нове дерево й «стане початком тоді мій кінець».

Стильові особливості

«Лісова пісня» за стилем – неоромантичний твір. Уже сам жанр – драма-феєрія – передбачає поєднання реального й фантастичного; а також особливо потужний ліричний струмінь. Конфлікт твору полягає в зіткненні духовно-піднесеного й матеріально-приземленого в душі героя (Лукаша). У «Лісовій пісні» зіставляються два світи – гармонійно-досконалий (утілюється в панорамі одуховленої природи) і дисгармонійно-примітивний (утілюється в стилі життя людського суспільства).

Проблематика

Людина і природа. Леся Українка розглядає природу як більш згармонізований світ, аніж людський, а отже, саме наближення людини до природи, на погляд авторки, є орієнтиром на шляху до ідеалу, способом самовдосконалення, одуховлення. Наскрізний художній засіб твору — паралелізм (рання весна — розквіт кохання в душі Лукаша; пізні літо — в'яне його кохання, а з ним — і одуховленість; пізня осінь — перемога смерті).

Людина і мистецтво. Леся Українка переконує, що справжнє мистецтво може породжувати лише чиста, світла душа; саме можливість до мистецької творчості є найпевнішою ознакою такої душі. Критерії, сутність, а отже, і мета досконалого мистецтва — у його здатності оживляти, одухотворювати, робити прекраснішим світ і людину, сіяти в людській душі любов. Пригадаймо: від Лукашевої гри на сопілці розвивається, зеленіє, зацвітає все в лісі, прокидається Мавка і саме ця мелодія пробуджує в ній кохання — те, що стане сутністю її буття. Коли ж змінюється Лукашева душа (перемагає її матеріальна грань), він утрачає здатність грати. Лише в прикінцевій сцені ця здатність повертається й знову творить чудо, ще більше, аніж навесні, — тепер уже посеред сніговію його мелодія, усупереч навіть законам природи, перемагає смерть (зиму), приносить у світ тепло, цвітіння, відроджує кохання, щастя, красу.

Як змінюється музика, так змінюється все навколо: береза шелестить кучерявим листом, весняні гуки озиваються в завітчанім гаю, тьмянний зимовий день змінюється на ясну, місячну весняну ніч. Мавка спалахує раптом давньою красою в зорянім вінку. Лукаш кидається до неї з покликом щастя.

Ось чудо мистецтва! Тільки у творчості людина стає вільною й богоподібною істотою, прилучається до Бога у творенні світу.

Першопричина людського горя, зла — у самій душі людини: Лукаш тяжко страждає і зрештою гине, бо неспроможний згармонізувати, зрівноважити у своїм естві духовну й матеріальну первини. Якщо головним для людини стає суто матеріальне, побутове, вона знищує себе.

Шляхи подолання зла. У цьому творі авторка, власне, пропонує єдиний шлях — християнське прощення, відповідь добром на зло. Зазнавши від Лукаша смертельного болю, Мавка все одно милосердна до нього, рятує і дає йому шанс духовного відродження.

Проте не сліпа сентиментальність чи слабодухість змушує її прощати, а саме одуховленість, мудрість, тонка чутливість її натури: вона зауважує прекрасну, світлу сутність Лукашевого ества, про яку він і сам не здогадується. Саме тому любить його і жаліє тоді, коли він не може «своїм життям до себе дорівнятись». Мавка розуміє, що коли Лукаш зрадив, прирік на смерть її, то тим самим зрадив і змертвив і себе. Ось чому немає в Мавки ненависті до Лукаша, жаги помсти, а тільки співчуття й прагнення допомогти, підтримати.

Сила кохання. Сторінки, де змальовано кохання Мавки й Лукаша, найсвітліші в драмі та й у всій творчості Лесі Українки. Лише покохавши одне одного, герої стають по-справжньому щасливими, власне, тоді починають жити. Тільки коли картина гармонії світу в першій дії (весняний пейзаж) увінчується коханням двох людей, вона набуває завершеності й довершеності. Тобто лише любов є основою світу, саме вона дає сенс існуванню, є надметою всього. Проте, зіставляючи два різко протилежні образи Мавки й Килини, авторка наголошує, що не кожен здатен кохати. Кохання — це постійна готовність до жертвності заради коханої людини, це щонайтонше відчуття її душі, це вбачання сенсу свого життя в її щасті.

Трагедія самозради. Лукаш має чисту, світлу, прекрасну душу — це символізує його білий полотняний одяг у першій дії. Такою приходять у світ майже кожна людина. Потім хлопець зраджує свою чистоту й перетворюється на вовкулаку. Тобто, зраджуючи духовне в собі, людина стає моторошною потворою.

Самознищення зла. Хто робить нещасними матір і Килину? Та вони ж самі. Їхній егоїзм, невситима жадібність і лють отруюють усе довкола та їх самих. Усі їхні інтереси скеровані на придбання статків. Однак вони не розживаються, а все бідніють, бо багатство для них — не засіб, а мета.

ДУМКИ ПРО ДРАМУ-ФЕЄРІЮ «ЛІСОВА ПІСНЯ»

Якщо треба назвати Лесин твір, в якому найповніше виражені всі риси її обдарування і неможливо відокремити музику від поезії і філософської глибини, то це – «Лісова пісня»

Григорій Кисельов. *Сім струн серця.* 1968

Це «пісня пісень» не лише Лесі Українки, але й усієї української драматургії, твір, який варто б назвати Лесиним словом – дивоцвіт.

Іван Денисюк, Леоніла Міщенко

У «Лісовій пісні» найсильніше виявилася одна із основних рис Лесиною світовідчуття і Лесиною творчої манери – музикальність, найвищих верховин сягнула гнучкість і розмаїтість Лесиною слова – легкого, як серпанок, у речах Мавки, густомідного в устах «Того, що в скалі сидить», пронизаного вогнем пристрасті у Перелесника, добродушного і янеспокійного у дядька Лева, прибитого денними турботами до землі у Лукашевої матері, ніжного, тривожного і наївного у Лукаша.

Максим Рильський

«Лісова пісня» сповнена віри в перемогу високої мрії, справжнього гармонійного життя над животінням. Мавка гине, але тіло її, гинучи, «засвітилося ясним вогнем», «вільними іскрами вгору злетіло». Так гине Сокіл у відомій казці Горького, але краплі крові його «как искры, вспыхнут во мраке жизни и много смелых сердец зажгут безумной жаждой свободы, света» («*Песнь о Соколе*»).

Олександр Білецький. *Леся Українка.* 1951

«Лісова пісня» запалила не тільки акторів і режисерів драматичних театрів прагненням оживити її на сцені. Вона надихнула композиторів на сюїти і балети, на опери й симфонії. Вона скерувала різець скульптора, і Мавка постала в бронзі, в майоліці...

Олег Бабишкін

«Оргія», «Камінний господар», «Лісова пісня» – це такі зльоти творчого генія, що вищі за них важко собі уявити.

Це – діамантовий вінець Лесі Українки.

Максим Рильський. *Слова про Лесю Українку.* 1963

ЦІКАВІ ФАКТИ, ПОВ'ЯЗАНІ З НЕПЕРЕВЕРШЕНОЮ ДРАМОЮ-ФЕЄРІЄЮ

1. У Нечимному (урочище біля села Скулин у Ковельському районі) Леся Українка була лише три дні та дві ночі в 13-річному віці. Тут вона гостювала в дядька Лева Скулинського, що мав в урочищі літню хатину, якою користувався, аби випасати худобу. Дядько Лев знав дуже багато легенд і переповідав їх малій Лесі. Цього часу вистачило письменниці, аби набратися вражень і згодом відтворити їх у «Лісовій пісні». Місцеві жителі подекуди вважають, що у Скулинському лісі живуть привиди і вряди-годи лякають туристів, які осмілюються ночувати тут. Тож, можливо, лісовики і мавки з «Лісової пісні» не такі уже й вигадані.

2. У лютому 2011 року Національний банк України ввів у обіг пам'ятну монету «Лісова пісня» номіналом у 20 гривень, присвячену 100-річчю написання драми-феєрії та 140-річчю від дня народження української поетеси, драматурга, громадської діячки Лесі Українки. 20-гривневу монету виготовлено зі срібла 925-ї проби. Її маса – 62,2 г, діаметр – 50 мм, тираж – 4 000.

3. Лебединою пісню Софії Караффи-Корбут, непересічної мисткині-графіка, стали ілюстрації до драми-феєрії Лесі Українки «Лісова пісня». Працювала над ними в останні роки життя. Ці роботи спонукали кількох шанувальників творчості Караффи-Корбут висунути її на здобуття Шевченківської премії. Але, на жаль, нагорода дісталася іншому претенденту.

4. Вперше «Лісову пісню» поставив Державний український драматичний театр (нині Дніпропетровський драматичний театр ім. Т. Г. Шевченка) 1918 року в революційні дні. Відтоді драматична феєрія з незмінним успіхом йшла майже в усіх театрах України.

5. У 1936 році композитор М. А. Скорульський написав балет «Лісова пісня» за однойменною драмою-феєрією Лесі Українки. Прем'єра балету відбулася у 1946 році в Київському театрі опери та балету УРСР імені Тараса Шевченка. З 1958 року балет «Лісова пісня» виконується у постановці балетмейстера В. Вронського.

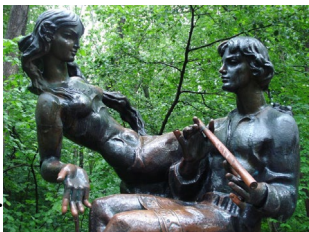
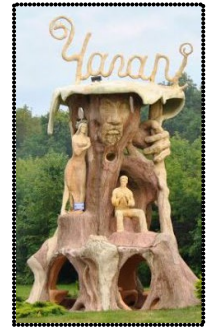
6. Твір «Лісова пісня» був тричі екранізований:

Лісова пісня (фільм, 1961) – режисер і сценарист Віктор Івченко.

Лісова пісня (мультфільм, 1976) – режисер Алла Грачова, сценаристи Алла Грачова і Борис Крижановський.

Лісова пісня (фільм, 1981) – режисер і сценарист Юрій Ілленко.

7. Вказівник населеного пункту, із Мавкою та Лукашем у головних ролях, розташований у невеличкому селі Чагарі Тернопільської області (у якому 80 дворів, де проживає всього-навсього 250 людей), створив цей шедевр відомий скульптор Олексій Степанов.

9.

8. Скульптура «Мавка і Лукаш». Курортний парк міста Трускавець, Львівська область.

«Я здавна тую Мавку «в умі держала»

Літературна вікторина

Умови вікторини: У грі можуть брати участь дві команди. Під час турів учасники по черзі шляхом жеребкування обирають питання. За кожен правильну відповідь команда отримує певну кількість балів. Якщо одна із команд не відповідає на задане запитання, право відповіді переходить до наступної команди, яка у разі вірної відповіді отримує 2 бали у будь-якому турі. У разі, якщо жодна команда не дасть правильної відповіді, право відповідати отримують глядачі, які можуть передати свої зароблені 3 бали за вірну відповідь будь-якій команді на вибір. Виграє та команда, яка отримає найбільшу кількість балів.

Тур 1. «Бліц-факти» (1 бал)

1. Яке справжнє ім'я Лесі Українки?

а) Марія Олександрівна Вілінська

б) Ольга Петрівна Драгоманова

в) Лариса Петрівна Косач

г) Людмила Олексіївна Василевська

2. Коли і де народилася Леся Українка?

а) 27 листопада 1863 р., м. Гура-Гумора на Буковині

б) 25 лютого 1871 р., м. Звягель (нині – Новоград-Волинський)

в) 10 грудня 1833 р., маєток Єкатерининське нинішнього с. Казаки
Слецького р-ну Липецької обл.;

г) 18 квітня 1860 р., м. Миколаїв нинішньої Львівської обл.

3. Де закінчила школу Леся Українка?

а) вона не вчилася у школі б) в Колодяжному

в) у Луцьку г) в Києві

4. Під яким псевдонімом увійшла в історію української літератури мати Лесі Українки?

а) Маруся Чурай б) Марко Вовчок

в) Уляна Кравченко г) **Олена Пчілка**

5. Хто справив найбільший вплив на формування світогляду Лесі Українки?

а) Т.Г.Шевченко б) **М.П.Драгоманов**

в) І.Я.Франко г) М.С.Грушевський

6. Де постійно проживала сім'я Лесі Українки від 1882 р.?
 а) у Києві б) У Луцьку
 в) у Ковелі **г) у Колодяжному**
7. Як називався перший вірш Лесі Українки?
 а) «До мого фортепіано» б) «Красо України, Подолля...»
в) «Надія» г) «Contra spem spero!»
8. Коли з'явилась перша поетична збірка Лесі Українки «На крилах пісень»?
 а) 1893 р. **б) 1899 р.**
 в) 1902 р. г) 1910 р.
9. Вкажіть рік опублікування збірки лірики Лесі Українки «Думи і мрії»:
 а) 1893 р. **б) 1899 р.**
 в) 1902 р. г) 1913 р.
10. Коли Леся Українка опублікувала поетичну збірку «Відгуки»?
 а) 1893 р. б) 1899 р.
в) 1902 р. г) 1905 р.
11. Який підручник написала для своїх молодших сестер Леся Українка у 1890 р.?
 а) «Історія української літератури»
 б) «Українська грамати́ка до науки читання й писання»
в) «Стародавня історія східних народів»
 г) читанка «Рідне слово»
12. Хто з українських письменників писав про Лесю Українку: «На свій вік це геніальна жінка... Ми говорили з нею дуже довго, і в кожному її слові я бачив розум та глибоке розуміння поезії, освіти та людського життя»?
 а) І.Я.Франко б) М.П.Старицький
в) М.І.Павлик г) М.С.Грушевський
13. 3 березня 1901 р. у Мінську помер коханий Лесі Українки:
 а) Агатангел Кримський б) **Сергій Мержинський**
 в) Климент Квітка г) Нестор Гамбарашвілі
14. Де лікувалася Леся Українка впродовж 1909–1913 рр.?
 а) у Трускавці б) в Криму
в) в Єгипті г) в Болгарії

15. Коли і де померла Леся Українка?
 а) 28 серпня 1907 р., м. Нальчик б) 23 червня 1911 р., с. Оленівка
 в) **19 липня 1913 р., м. Сурамі** г) 13 березня 1927 р. с. Германівка
16. Хто виголошував промови на похороні Лесі Українки?
 а) І.Франко, М.Лисенко, Дніпрова Чайка
 б) М.Коцюбинський, А.Кримський, О.Кобилянська
 в) М.Грушевський, М.Старицький, Н.Гамбарашвілі
 г) **не було промов**
17. В якому часописі публікувалися ранні вірші «Конвалія», «Сафо», підписані псевдонімом «Леся Українка»?
 а) «Світ» б) **«Зоря»**
 в) «Літературно-науковий вісник» г) «Рада»
18. До якого циклу входить поезія «Прощай, Волинь! Прощай, рідний куточок!»
 а) «Сім струн» б) **«Подорож до моря»**
 в) «Невольницькі пісні» г) «Мелодії»
19. З якої збірки поезія «МІ. Колискова»:
 «Місяць ясененький
 Промінь тихесенький
 Кинув до нас.
 Спи ж ти, малесенький,
 Пізній бо час»
 а) **«На крилах пісень»** б) «Думи і мрії»
 в) «Відгуки» г) поза збірками
20. З якої поезії слова:
 «Я на гору круту крем'яную
 Буду камінь важкий підіймать
 І, несучи вагу ту страшную,
 Буду пісню веселу співать»
 а) «Мріє, не зрадь! Я так довго до тебе тужила...»
 б) **«Contra spem spero!»**
 в) «Напис в руїні»
 г) «Стояла я і слухала весну»
21. З якого вірша афоризм: «Що сльози там, де навіть крові мало!»?
 а) «Contra spem spero!» б) **«І все-таки до тебе думка лине...»**
 в) «Досвітні огні» г) «На роковини Шевченка»

22. Про якого царя йдеться в поезії «Напис в руїні»: «Я цар царів, я, сонця син могутній...»:
- а) *про єгипетського фараона* б) про Соломона
 в) про Івана Грозного г) про Петра І
23. Що залишилося після «царя з лицем тирана» із вірша «Напис в руїні»?
- а) імперія б) «народи незчисленні»
 в) *«круг і збитий напис»* г) величний пам'ятник
24. Коли написано «Напис в руїні»?
- а) 1890 р. б) 1899 р.
 в) **1904 р.** г) 1913 р.
25. На якому тропі побудована поезія «Стояла я і слухала весну...»?
- а) порівняння б) епітет
 в) анафора г) *метонімія*
26. Яку зброю мала на увазі Леся Українка в поезії «Слово, чому ти не твердая криця...»:
- «Месники дужі приймуть мою зброю,
 Кинуться з нею одважно до бою... »?
- а) кинджал Нестора Гамбарашвілі б) шаблю гетьмана Мазепи
 в) просвіту народу г) *художнє слово*
27. Дим якого міста навів Лесі Українці образ «чужини» в поезії «Дим»?
- а) Софії б) *Генуї*
 в) Каїру г) Сурамі
28. В якій сфері літературної діяльності найяскравіше проявився творчий геній Лесі Українки?
- а) у публіцистиці б) в ліриці
 в) в літературознавстві г) *у драматургії*
29. Які твори, за висловом М. Рильського, становлять «діамантовий вінець» Лесі Українки?
- а) «Одержима», «Бояриня», «В катакомбах»
 б) «Кассандра», «В пущі», «Бояриня»
 в) «Осіння казка», «Одержима», «Адвокат Мартіан»
 г) *«Лісова пісня», «Камінний господар», «Оргія»*
30. Назвіть жанр «Лісової пісні»?
- а) драматична поема б) драма
 в) *драма-феєрія* г) комедія

31. Коли було написано «Лісову пісню»?
 а) 1896 р. б) 1901 р.
 в) 1905р. г) **1911 р.**
32. На якому «грунті» виросла драма-феєрія «Лісова пісня»?
 а) античної міфології б) біблійної міфології
в) українського фольклору г) української історії
33. Де відбуваються події в «Лісовій пісні»?
а) на Волині б) в Карпатах
 в) у Криму г) в Єгипті
34. Який персонаж «Лісової пісні» символізує незнищенність матерії і безперервний рух природи в міфологічному часі?
 а) мати б) Килина
 в) Лукаш г) **Мавка**
35. Хто з персонажів «Лісової пісні» вважає непотрібною музику в сільському житті:
 «А чи не годі вже того грання?
 Все грай та грай, а ти, робото, стій!»
 а) Мавка б) Лукаш
в) мати г) дядько Лев
36. На якому інструменті грає Лукаш у «Лісовій пісні»?
 а) на скрипці б) на гітарі
 в) на барабані г) **на сопілі**

Тур 2. «Яких персонажів ви запам'ятали» (за кожну відповідь – 1 бал)

Завдання: команди по черзі називають персонажів драми-феєрії. Якщо одна з команд через 5 секунд не називає героя, право переходить до іншої.

Мавка, Лукаш, дядько Лев, мати Лукашева, Килина, діти Килинині, хлопчик, Перелесник, Той, що греблі рве, Той, що в скалі сидить, Водяник, Гудз, Русалка Польова, Русалка, Потерчата, Куць, Злидні, Доля, Пропасниця, Лісовик .

Тур 3. «Впізнай героя драми за цитатою» (1 бал)

1. Я звик волю шанувати. (Лісовик)
2. Усякі скарби з лісу йдуть... (Дядько Лев)
3. І що нам з того лісу за добро? (Килина)
4. Ну, як таки, щоб воля – та пропала, Се так колись і вітер пропаде! (Мавка)
5. Щоб наші людські клопоти збагнути, то треба справді вирости не в лісі. (Лукаш)
6. Не задивляйся ти на хлопців людських. (Лісовик)
7. Я понесу тебе в зелені гори,– ти ж так хотіла бачити смереки. (Перелесник)
8. Я вберу тебе, мов королівну, в самоцвіти! (Лукаш)
9. А чи не годі вже того грання? Все грай та грай, а ти, робото, стій? (Мати Лукаша)
10. А я не знаю нічого ніжного, окрім берези... (Мавка)
11. Як буду вмирати, то прийду, як звір, до лісу,– отут під дубом хай і поховають... (Дядько Лев)
12. Йому квітки та співи в голові! (Мати Лукаша)
13. Ой, ті люди з-під стріх солом'яних! Я їх не зношу! Я не терплю солом'яного духу! (Русалка)
14. Чи ж то ганьба, що маю серце не скупе? (Мавка)
15. Кохання – як вода,– плавке та бистре, рве, грає, пестить, затыгає й топить. (Русалка)
16. ...А все ж я мушу признатися – таки старого шкода, бо він умів тримати з нами згоду. (Куць)
17. Ти б іще зібрав сюди усіх відьом із лісу. (Мати Лукаша)
18. ...А ти білуй з свекрушиськом проклятим,– ні жінка, ні вдова – якась покидька! (Килина)
19. Я, жінко, бачу те, що ти не бачиш... Тепер я мудрий став... (Лукаш)

Тур 4. «Хто і про кого говорить?» (1 бал)

(Портретні риси та характеристики устами персонажів драми).

1. А чом же в тебе очі не зелені? (Лукаш про Мавку).
2. У тебе голос чистий, як струмок... (Мавка про Лукаша).
3. Чудна у тебе мова, але якось так добре слухати... (Лукаш про Мавку).
4. Ся жінка хижа, наче рись. (Мавка про Килину).
5. ...То було таке покірне, добре, хоч прикладай до рани... (Мати Лукаша про Мавку).
6. Ну, дівонько, хоч ти душі не маєш, та серце добре в тебе. (Дядько Лев про Мавку).
7. Уже таких відьом, таких нехлюй, як ти, світ не відав! (Килина про матір Лукаша).
8. Не можеш ти своїм життям до себе дорівнятись. (Мавка про Лукаша).
9. ...Я не люблю її – вона лукава, як видра. (Мавка про Килину).
10. Тобі б усе ганяти по шурхах з прибудуою, з накидачем отим! (Мати Лукашеві про Мавку).
11. Ну, вже й невісточка! І де взялася на нашу голову? (Мати Лукаша про Килину).
12. ...А все ж я мушу признатися – таки старого шкода, бо він умів тримати з нами згоду. (Куць про дядька Лева).
13. Бач, їм така невістка не до мислі... Вони не люблять лісового роду. (Лукаш про свою матір).
14. Ой, як же плаче серце по тобі, єдиний друже мій! (Мавка про покійного дядька Лева).

Тур 5. Кросворд «Пригадай зміст «Лісової пісні»

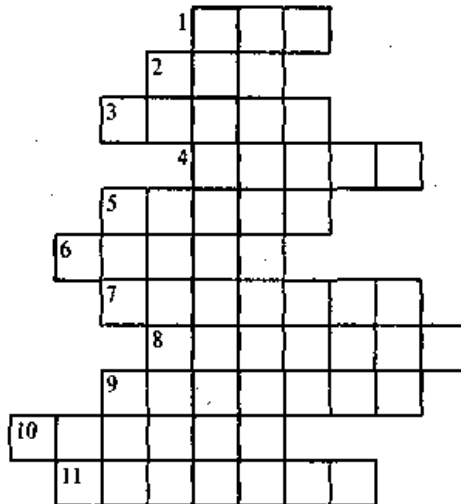
Завдання: кожна із команд отримує макет кросворду, який необхідно розгадати, перша з команд, яка впорається з завданням, отримує 10 балів, інша в якості заохочуючого призу – 3 бали.

По горизонталі:

1. Ім'я дядька головного героя драми. (Лев)
2. Місце, де відбуваються події драми. (Ліс)
3. Пора року, коли розвиваються події твору. (Весна)
4. Місце проживання міфологічних водяних істот. (Озеро)
5. Головна героїня драми. (Мавка)
6. Головний герой твору. (Лукаш)
7. Музичний інструмент, гра на якому зачарувала Мавку. (Сопілка)
8. Міфологічний господар лісу. (Лісовик)
9. Міфологічна водяна істота. (Русалка)
10. Дружина Лукаша. (Килина)
11. Міфологічний господар озера. (Водяник)

По вертикалі:

У виділених вертикальних клітинах при правильному заповненні горизонтальних рядків читаємо: «Лісова пісня».

«Горить зоря її поезії над краєм»

*Літературний вечір*Оформлення сцени:

Портрет Лесі Українки, велика цифра – 145, під ними слова: «Я в серці маю те, що не вмирає...», відкриті ноти.

Учасники:

Дівчина у ролі Лесі Українки;

2 ведучих (юнак і дівчина);

Мавка;

Лукаш.

Леся Українка:

Мріє, не зрадь! Я так довго до тебе тужила,
 Стільки безрадісних днів, стільки безсонних ночей,
 А тепер я в тебе остатню надію вложила.
 О, не згасни, ти, світло безсонних очей!

Мріє, не зрадь! Ти ж так довго лила свої чари
 в серце жадібне моє, сповнилось серце ущерть,
 вже ж тепера мене не одіб'ють від тебе примари,
 не зляка ні страждання, ні горе, ні смерть.

Ведуча:

Пророчими стали слова великої Лесі Українки. Мрії її стали дійсністю,— і сьогодні ми свідки здійснених мрій безсмертної дочки безсмертного народу.

Ведучий:

Справді безсмертного, якщо має таких геніїв як Леся, і якщо навіть після смерті живуть вони віки в пам'яті народній.

Леся Українка:

Як я умру, на світі запалає
 Покинутий вогонь моїх пісень,
 І стримуваний племін засіяє,
 Вночі запалений, горітиме удень.

Ведуча:

Вогонь пісень Лесі Українки палає уже 137 років. Це незгасимий вогонь таланту, справжнього, від Бога. Донька Прометея, як назвали її люди, несла їм вогонь своїх поезій, цю іскру

Божу, за життя і несе зараз, устами нашими, її потомків. То ж нехай нев'янучими квітами влітається у вінок безсмертя нашій Лесі літературний вечір, який ми підготували з нагоди вшанування її 145-річчя від дня народження та 105-річчя від написання драми-феєрії «Лісова пісня». Хай звучить слово Лесі і слово про Лесю.

Ведучий:

Хто ж така ця безсмертна жінка?

Ведуча:

Лариса Петрівна Косач. Окраса і гордість української нації, одна з основоположників нової української літератури.

Ведучий:

Геніальна поетеса і драматург.

Ведуча:

Талановитий прозаїк і перекладач.

Ведучий:

Учений літературознавець і фольклорист-етнограф.

Ведуча:

Публіцист, педагог, видавець, журналіст, поліглот (знала до 10 мов), громадський діяч.

Ведучий:

Просто жінка, котра багато страждала, уміла кохати і хотіла бути потрібною.

Ведуча:

Леся Українка – це така багатогранна творча особистість, про яку М. Бажан сказав: «В історії світової літератури важко знайти таке ім'я, яке дорівнювало б їй талантом, мудрістю, проникливістю, значущістю».

Ведучий:

145 років тому, 25 лютого 1871 року, на Волині в інтелігентній, відомій своїми волелюбними традиціями сім'ї Косачів-Драгоманових народилася дівчинка. Назвали її Ларисою.

Ведуча:

Вона взяла все краще від свого батька Петра Косача, ім'я якого знаходилося в словнику «Діячі революційного руху в Росії», від своєї матері Олени Пчілки, відомої української письменниці, від свого дядька Михайла Драгоманова, від свого селянського оточення в с. Колодяжному. Але весь час вона йшла вперед, далі і вище...

Ведучий:

З листа Михайла Павлика до Михайла Драгоманова: «Леся просто ошоломила мене своїм образованием та тонким розумом. Я думав, що вона тільки в крузі своїх поезій, аж воно далеко не так. На свій вік це геніальна жінка...»

Ведуча:

Надзвичайно обдарована від природи. В чотири роки вона вже читала. У шість — невтомна дівчинка сама вишиває улюбленому батькові сорочку, а подаровані їй ножиці й гольник вона пильнує більше, ніж деякі забавки.

Ведучий:

Перший літературний твір Лесі, вірш «*Надія*», був написаний, коли їй ішов лише дев'ятий рік. Випадково почута розмова батьків про лист, який вони отримали від сестри Петра Антоновича, де йшлося про арешт і заслання тітоньки Олени, спонукали дівчинку до серйозних думок про любов до рідного краю, про страх втрати його.

Ведуча:

Улітку 1911 року, будучи далеко від рідної домівки, туга за рідним краєм, милою Волинною дала поштовх до написання драми-феєрії «Лісова пісня».

Ведучий:

В гарячковій безсонній праці за десять днів народився цей незрівнянний поетичний шедевр – глибоко філософська поема, в якій знайшли своє вічне життя чарівні образи її рідного Полісся.

Звучить музика до радіопостановки «Лісова пісня». Сценка із «Лісової пісні»: (Розгублений Лукаш тримає сопілку, намагається щось заграти, сидячи. З'являється постать Мавки).

Мавка:

Заграй, заграй, дай голос моєму серцю!
Воно ж одно лишилося від мене.

Лукаш:

Се ти? Ти прийшла,
щоб з мене пити кров?
Спивай! Спивай!
Живи моєю кров'ю!
Так і треба, бо я тебе занапастив.

Мавка:

Ні, милий,
ти душу дав мені, як гострий ніж
дає вербовій тихій гілці голос.

Лукаш:

Я душу дав тобі? А тіло збавив!
Бо що ж тепера з тебе? Тінь! Мара!
(з сумом дивиться на Мавку)

Мавка:

О, не журися за тіло!
Ясним, вогнем засвітилось воно,
чистим, палючим, як добре вино,
вільними іскрами вгору злетіло.
Легкий, пухкий попілець
ляже, вернувшись, в рідну землю, –
вкупі водою там зростить вербицю, –
стане початком тоді мій кінець.

Будуть приходити люди,
вбогі й багаті, веселі й сумні,
радощі й тугу нестимуть мені,
їм промовляти душа моя буде.

Я обізвуся до них
шелестом тихим вербової гілки,
голосом ніжним тонкої сопілки,
смутними росами з вітів моїх.

Я їм тоді проспівую
все, що колись ти для мене співав,
ще як напровесні тут вигравав,
мрії збираючи в гаю..

Грай же, коханий, благаю!

Ведучий:

Хіба була ще на світі така жінка, в серці якої поєдналися б така мужність, така геніальність, такий вогонь і розум, така пристрасна любов і така відданість народові та Батьківщині? Ні, другої такої на світі не було.

Ведуча:

Кажуть: ти не вмирала ніколи,
Кажуть: ти, наче пісня, живеш.
Ніби юність ясна, смаглочола,
По країні в майбутнє ідеш.

Леся Українка:

В тую країну, де щастя і горе однаково милі,
В тую країну, де усміх і сльози однаково ясні,
В тую країну, де чола підводять похилі,
Де не сльозами, а співом ридають нещасні.
Я не журюся, чи рано, чи пізно загину,
Я не журюся, що світ сей хороший покину,
Я не журюся – нехай там життя моє гасне.
Зоре моя! В тебе світло повік буде ясне.
Інші будуть співці по мені,
Інші будуть лунати пісні,
Вільні, гучні, одважні та горді,
Поєднуються в яснім акорді
І полинуть у ті небеса,
Де сіяє одвічна краса,
Там на їх обізветься луною
Пісня та, що не згине зо мною.

Ведучий:

Видатні митці ніколи не полишають нас. З'єднавши своє життя з мріями та стражданнями людей, із їхнім пориванням до волі й щастя, вони крокують великою землею безсмертя.

Ведуча:

І час підносить їх над нашими думами і турботами, обдаровуючи безмежною молодістю, і стають вони нашими сучасниками й ровесниками прийдешніх поколінь.

Ведучий:

Будуть відходити віки, будуть приходити віки; пилком чи кушпелою розвіється скороминуще... а вічне увійде у вічність, не так у бронзу чи мрамур, як в очі людські, в надії людей, бо допоки живе надія – живий і народ.

Ведуча:

То ж будемо і ми вчитися терпінню, вірі, любові і надії у нашої неповторної Лесі.

Список літератури:

До 150-річчя Лесі Українки Національний банк випустив сувенірну срібну банкноту : [номіналом 20 грн.] // Уряд. кур'єр. – 2021. – 23 січ. – С. 36 : фот.

Бартошко, С. Вишита поезія : до 150-річчя від дня народження видатної поетеси і громадської діячки Лесі Українки / С. Бартошко // Почат. школа. – 2020. – № 11/12. – С. 59.

Константинівська, О. Майстерність на кінчиках пальців : Леся Українка – уміла вишивальниця / О. Константинівська // Україна молода. – 2020. – 31 лип.–1 серп. – С. 13 : фот. – (Традиції).

Пилипенко, Г. Закордонні мандрівки Лесі Українки / Г. Пилипенко // Слово Просвіти. – 2019. – 13–19 черв. – С. 16.

Мафтин, Н. Ідеал краси у творчості Лесі Українки : [про творчість і бібліографію Лесі Українки через призму поглядів Д. Донцова й О. Забужко] / Н. Мафтин // Дивослово. – 2019. – № 2. – С. 39–45. – Бібліогр. : 10 назв.

Падалка, І. «Вона в віки майбутні йти повинна...». Життя і творчість Лесі Українки : інтегров. урок / І. Падалка // Шк. бібліотекар. – 2018. – № 5. – С. 12–15.

Чубата, Д. Леся Українка і «Просвіта» / Д. Чубата // Вільне життя плюс. – 2018. – 2 берез. – С. 5. – (Славетні українці).

Вертій, О. З'ясування народних джерел творчості Лесі Українки / О. Вертій // Укр. мова і л-ра в школі. – 2018. – № 1. – С. 19–23. – (Наука–школі).

Карп'юк, А «Єдиний ясний пункт на темному тлі» : Леся Українка просвітянка / А. Карп'юк // Слово Просвіти. – 2017. – 27 лип.–2 серп. – С. 1. – (До 150-річчя «Просвіти»).

Салига, Т. ...Прекрасна у своїй високій простоті... : Леся Українка в інтерпретації Євгена Маланюка / Т. Салига // Літ. Україна. – 2017. – 2 лют. – С. 6–7.

Прокіп, В. «Лісова пісня» Лесі Українки : у пошуках джерел і прототипів / В. Прокіп // Дивослово. – 2016. – № 2. – С. 18–21.

Леся Українка : думки про творчість поетеси // Шк. бібліотека. – 2016. – № 1. – С. 49–56.

Сюндюков, І. Україна як простір душі : дитинство та родовід Лесі Українки / І. Сюндюков // День. – 2014. – 31 жовт.–1 листоп. – С. 11. – (Історія та «Я»).

... Мов золота пшениця : видатні діячі культури про Лесю Українку : [І. Франко, М. Павлик, П. Тичина, М. Рильський, М. Бажан] // Вільне життя плюс. – 2013. – 2 серп. – С. 1.

Матвієнко, М. «Слово мої уста німії оживило» : [100 років з дня смерті Лесі Українки] / М. Матвієнко // Літ. Україна. – 2013. – 8 серп. – С. 2,16.

Ковтуненко, Л. Урок за творчістю Лесі Українки : [життєтворчість; мотиви лірики; «Лісова пісня»] / Л. Ковтуненко // Дивослово. – 2018. – № 2. – С. 29–36.

Козлова, О. Перший «економічний зойк» в українській літературі : показовий урок за драмою-феєрією «Лісова пісня» / О. Козлова // Дивослово. – 2018. – № 2. – С. 25–28.

Дрик, О. Драма-феєрія «Лісова пісня» глибока філософія життя в любові : урок-дослідження з мультимедійною презентацією та елементами театралізації / О. Дрик // Дивослово. – 2013. – № 11. – С. 10–12.

Грובהва, Т. Підтекстова роль кольорової гами в «Лісовій пісні» Лесі Українки та «Затопленому дзвоні» Г. Гауптмана : 10-й клас / Т. Грובהва // Укр. мова та л-ра. – 2013. – № 5. – С. 23–24.

Дробот, Н. Урочище Нечимне – колиска «Лісової пісні» : історія написання твору : [конспект уроку] / Н. Дробот // Укр. мова та л-ра. – 2013. – № 5. – С. 15–22.

Бондаренко, Н. Природа і людина у драмі-феєрії Лесі Українки «Лісова пісня» : [конспект уроку] / Н. Бондаренко // Укр. л-ра в загальноосвіт. школі. – 2012. – № 11. – С. 30–31.

Сулятицький, М. Фольклорно-міфологічні основи драми-феєрії Лесі Українки «Лісова пісня» / М. Сулятицький // Укр. мова і л-ра в школі. – 2012. – № 6. – С. 25–30.

Токарська, І. І. До Лесиного віночка : [сценарій до дня народж. Лесі Українки] / І. І. Токарська // Розкажіть онуку. – 2020. – № 1. – С. 27–28. – (Вих. робота в школі).

Борис, О. Лесиними стежками : [сценарій вих. заходу] / О. Борис, Л. Остапова // Почат. школа. – 2019. – № 3. – С. 57–59.

Цуркан, Л. П. Ти себе Українкою звала : [сценарій] / І. М. Цуркан // Розкажіть онуку. – 2019. – № 1. – С. 29–30.

Ти себе Українкою звала : [сценарій] // Позакл. час. – 2018. – № 1. – С. 33–34.

Лісович, О. Леся Українка «Біда навчить» : вистава / О. Лісович // Журавлик. – 2017. – № 2. – С. 6.

Приходько, Т. Леся Українка – славна дочка України : урок-захист проєкту з позакл. читання. 2-й клас / Т. Приходько // Почат. освіта. – 2017. – № 1 (січ.). – С. 40–46. – (Славетні українці).

Погребець, Н. О. Літературна вітальня «Стояла я і слухала весну...» : до дня народж. Лесі Українки / Н. О. Погребець // Вих. робота в школі. – 2017. – № 1 (січ.). – С. 22–24. – (Моя країна – Україна).

Вона в віці майбутні йти повинна : до 145-річчя від дня народж. Лесі Українки // Шк. бібліотека. – 2016. – № 1. – С. 13–15.

Ти себе Українкою звала... : до 145-річчя від дня народж. Лесі Українки : [сценарії, вірші, ігри, кросворди, вікторини] // Позакл. час. – 2016. – № 1. – С. 9–19.

Поплавська, Т. Сценарій «Герої «Лісової пісні» на українських вечорницях» / Т. Поплавська // Журавлик. – 2016. – № 10. – С. 5.

Кушнір, В. А. Хотіла б я піснею стати... : бібл. урок до 145-річчя з дня народж. Лесі Українки / В. А. Кушнір // Почат. навчання та виховання. – 2016. – № 4–5 (лют.). – С. 19–22.

Ткачук, Г. Вчитаймося в Лесине слово іскристе : урок-подорож життєвими і творчими шляхами Лесі Українки, 4 клас / Г. Ткачук // Почат. школа. – 2016. – № 2. – С. 12–13.

Федичко, Н. Талант і мужність Лесі Українки : сценарій заходу / Н. Федичко // Журавлик. – 2016. – № 2. – С. 9.

Грабовецька, Н. «Над всіх старшин найстарша правда...» : позакл. захід до 145-річчя від дня народж. Лесі Українки / Н. Грабовецька // Шк. світ. – 2016. – № 2 (січ.). – С. 16–21.

Ревак, Н. Літературні ігри за творами Лесі Українки / Н. Ревак // Журавлик. – 2015. – № 5. – С. 5.

Бабійчук, Т. Літературна вітальня з героями драматичних творів Лесі Українки / Т. Бабійчук // Укр. л-ра в загальноосв. школі. – 2013. – № 4. – С. 32–36.

Коваленко, О. М. Лесина пісня : літ.-муз. світлиця / О. М. Коваленко, В. І. Підпригора // Шк. бібліотекар. – 2013. – № 10. – С. 22–27.

Скрипнюк, О. Гармонія волинських муз у Лесинім таланті : сценарій виховного заходу / О. Скрипнюк, Л. Давидова // Журавлик. – 2013. – № 6. – С. 14.

Талант і мужність Лесі Українки : [сценарій] // Розкажіть онуку. – 2013. – № 1/2. – С. 89–93.

Свиридюк, І. Літературний вечір «Ні, я жива, я буду вічно жити!» / І. Свиридюк // Укр. л-ра в загальноосв. школі. – 2012. – № 4. – С. 42–46.

Своєрідність реалізму «Лісової пісні» / Леся Українка. Лісова пісня. Бояриня : посіб. для 10 класу / автор-укл. Л. В. Нартова. – Харків : Ранок, 2000. – С. 22.

Афоризми Лесі Українки // Укр. мова й л-ра в сучас. школі. – 2013. – № 2. – С. 5.

[Цитати про Лесю Українку] // Дивослово. – 2011. – № 2. – С. 22.

Зміст

Дочка Прометея	4
Короткий літопис життя і творчості Лесі Українки	7
Відомі люди про творчість поетеси	10
Невідоме про видатну волинянку, відому українську поетесу, драматурга, літературного критика та фольклориста	11
Премія імені Лесі Українки.....	14
«Лісова пісня» – діамантовий вінець Лесі Українки: історія написання, ідейно-тематичний зміст, композиція, стильові особливості, проблематика	16
Думки про драму-феєрію «Лісова пісня»	21
Цікаві факти, пов'язані з неперевершеною драмою-феєрією	22
Додаток 1. Літературна вікторина «Я здавна тую Мавку «в умі держала»	25
Додаток 2. Літературний вечір «Горить зоря її поезії над краєм»	33
Список літератури	38

ДЛЯ НОТАТОК

Тернопільська обласна бібліотека для дітей
м. Тернопіль, вул. Коперника, 17
сайт: odb.te.ua/
e-mail: chbibl@ukr.net
Facebook: odbteua
Instagram: @ternoteka
Науково-методичний відділ
тел. 25–39–41